

ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ НА АГРАРНИЙ СЕКТОР В УКРАЇНІ: ЕКОНОМІЧНІ, ЕКОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

Насиф Т. І.

*здобувач 2 курсу магістратури
за спеціальністю 292 – Міжнародні економічні відносини
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Рассадинова С. І.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки і міжнародних економічних відносин
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Глобалізація, кліматичні зміни, війна в Україні та інші виклики сучасності створюють значний тиск на аграрний сектор, який є одним із ключових секторів української економіки. У цій статті розглянуто основні економічні, екологічні та соціальні наслідки глобальних викликів для аграрного сектору України, а також запропоновано можливі шляхи адаптації.

Економічна складова впливу глобальних викликів на аграрний сектор включає зміну ринкових умов, зростання собівартості виробництва через інфляцію та нестабільність валютного курсу. За даними Міністерства аграрної політики України, експорт агропродукції скоротився на 35% у 2023 році внаслідок блокування морських портів. Високий рівень ризику змушує підприємства збільшувати витрати на логістику та страхування поставок, що негативно впливає на їхню конкурентоспроможність.

Крім того, зменшення інвестицій в аграрну інфраструктуру через війну гальмує модернізацію галузі. Зростання вартості пального та енергоносіїв також суттєво впливає на виробничі витрати, що ускладнює доступ до нових ринків і знижує прибутковість фермерів.

Кліматичні зміни, такі як посухи та інтенсивні опади, стають серйозною загрозою для врожайності. Згідно з дослідженням Національної академії аграрних наук України, середня врожайність пшениці знизилася на 12% у 2022 році через нестабільні погодні умови. Деградація ґрунтів внаслідок надмірного використання хімічних добрив та порушення агротехнічних норм ще більше посилює цю проблему.

Екологічний тиск також включає зростання вартості впровадження «зелених» технологій, таких як системи зрошення чи альтернативні джерела енергії, що вимагає значних інвестицій, які не завжди доступні для малих і середніх фермерів.

Соціальний вплив включає скорочення робочих місць у сільській місцевості, міграцію населення через військові дії та зниження рівня життя сільських громад. Втрата родючих земель на тимчасово окупованих територіях призводить до скорочення зайнятості у сфері сільського господарства. Крім того, психологічний стрес через постійні небезпеки та фінансова нестабільність негативно впливають на соціальний добробут фермерів.

Значні соціальні виклики створюють і порушення ланцюгів постачання, що обмежують доступ до агротехніки, насіння та добрив, змушуючи фермерів скорочувати масштаби виробництва.

Для подолання викликів та забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України необхідно:

- **Економічні заходи:** забезпечити державну підтримку фермерів через субсидії та пільгові кредити; сприяти диверсифікації ринків збуту, зокрема через укладання нових угод про зону вільної торгівлі.

- **Екологічні рішення:** впроваджувати сучасні агротехнології, які сприяють збереженню ґрунтів, використовувати відновлювальні джерела енергії та розширювати програми органічного землеробства.

- **Соціальні ініціативи:** створювати програми професійної перекваліфікації для фермерів, розвивати інфраструктуру в сільській місцевості та залучати міжнародну допомогу для підтримки сільських громад.

Глобальні виклики ставлять під загрозу економічну, екологічну та соціальну стійкість аграрного сектору України. Проте впровадження інноваційних рішень та координація зусиль держави, бізнесу та міжнародних організацій може забезпечити його адаптацію до сучасних умов. Успішна реалізація запропонованих заходів сприятиме зміцненню продовольчої безпеки України та її позицій на глобальному ринку.

Література:

1. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Офіційний сайт. URL: www.agriculture.gov.ua (дата звернення 01.12.2024).
2. Кліматичні зміни в Україні: наслідки для сільського господарства. Звіт НААН. Київ, 2023.
3. Глобальні виклики для українського сільського господарства: соціально-економічний аналіз. Харків : Видавництво ХНАУ, 2022.